

บทที่ 3

แนวเรื่อง แนวคิดหลัก และข้อมูลเสริม

เมื่อผู้อ่านทราบแล้วว่าสารที่ตนอ่านนั้นเป็นวรรณกรรมประเภทใด (ตามรายละเอียดที่กล่าวแล้วในบทก่อนหน้า) ลำดับต่อมาผู้อ่านพึงทราบว่าสารนั้นมีแนวเรื่องไปในทางใด เช่น สื่อเรื่องราว แสดงอารมณ์หรือความรู้สึก ให้ความรู้ แจกแจงเรื่องราว เสนอทัศนะ ประชามัชนีย์ โฆษณา เสียดสี ถ้อเถียน หรือชวนขัน เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น จงวิเคราะห์ข้อความต่อไปนี้

กลอนนิ้ พักสมอง โดย อ. เอื้อวิทยา จากนิตยสาร แพรว ฉบับที่ 306

คู่หนุ่มสาวที่เพิ่งออกเดทกันใหม่ ๆ ชวนกันไปเดินรำในกัลป์ชื่อดัง

ชายหนุ่ม: เป็นยังไงครับ ผมพอจะเดินใช้ได้ไหม

หญิงสาว: โอ คีมากเลยล่ะ ยกเว้น 2 อย่าง

ชายหนุ่ม: อะไรหรือครับ

หญิงสาว: เท้าซ้ายกับเท้าขวาของคุณ่ะค่ะ

จากข้อความข้างต้น นักศึกษาย่อมวิเคราะห์ได้ว่าประเภทวรรณกรรม เรื่องสั้น ๆ

แนวเรื่อง ชวนขันในแนวเสียดสี

แนวคิดหลัก โทษของความไม่รู้ตัว (ที่ระบุเช่นนี้เพราะชายหนุ่มในเรื่องได้รับผลเสียคือ “หน้าแตก” เพราะความไม่รู้ที่ตนยังเดินรำได้ไม่เก่ง จึงเอ่ยปากถาม)

ข้อมูลเสริม 1. หนุ่มสาวนิยมสร้างความสัมพันธ์โดยการนัดเที่ยว (หรือเรียกทับศัพท์ว่า ออกเดท ในเรื่องที่เกิดมาสะกดคำนี้ผิด เพราะเดดมาจากภาษาอังกฤษที่ใช้ เป็นตัวสะกด เมื่อใช้ทับศัพท์เป็นไทยต้องใช้ตัว ต มิใช่ ท ที่จะใช้เฉพาะเมื่อเป็นพยางค์ต้น การให้ข้อสังเกตเช่นนี้ไม่ใช่การวิจารณ์ เพราะมิได้ตำหนิ แต่ระบุข้อสังเกตในการใช้ภาษาอันเป็นส่วนย่อยอีกส่วนหนึ่งที่พึงใช้ในการอ่านเชิงวิเคราะห์)

2. การนัดเที่ยวที่นิยมคือการเดินรำ และไปที่กลับ
3. ฝ่ายหญิงรักษามารยาทโดยการพูดอ่อน ๆ ให้อีกฝ่ายรู้ได้ด้วยความหมายโดยนัย

ไวยากรณ์การเขียน บรรยายไวยากรณ์ (หากยังไม่เข้าใจวิธีวิเคราะห์ใน 2 หัวข้อนี้ดูรายละเอียด
บทต่อ ๆ ไป)

ท่วงทำนองเขียน เรียบง่าย

อีกตัวอย่างหนึ่งต่อไปนี้จะแสดงผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างไปในส่วนของหัวข้อ
แนวเรื่อง แนวคิดหลักและข้อมูลเสริม

กอสัมภ์ ชัมมังกร โดย ดาวร สิกขโกศล นิตยสารคดีฝัน
สั้นแล้วไม่หนาว

ถูกเศรษฐกิจหวงเสียเขียนได้เป็นขุนนางระดับ 5 ไม่เคยรู้จักความลำบากยากจน
ฤดูหนาววันหนึ่งเขาออกไปข้างนอก เห็นขอทานคนหนึ่งยื่นตัวสั้นอยู่กลางลมหนาว
รู้สึกสงสยมากจึงถามคนใช้ว่า

“ทำไมเขาต้องสั้นด้วยล่ะ”

คนใช้ตอบว่า “เพราะอากาศหนาวจึงสั้น”

“อ้อ พอสั้นแล้วหายหนาวใช่ไหม” หวงเสียเขียนถาม

ผลการวิเคราะห์ ประเภทวรรณกรรม เรื่องสั้น ๆ แนวเรื่อง เสนอทัศนะในแนว
เสียดสีอย่างชวนขัน (นักศึกษาบางคนอาจจะสงสัยว่าทำไมเมื่อเป็นเรื่องชวนขันและเสียดสี
เช่นเดียวกันแต่ทำไมเรื่องหลังจึงเพิ่มว่าเสนอทัศนะด้วย ในขณะที่การสรุปแนวเรื่องของเรื่อง
แรกไม่มี เพราะเหตุการณ์ที่บรรยายไว้ในเรื่องหลังกว้างกว่าและที่สำคัญคือแฝงข้อคิดเห็น
หรือทัศนะไว้ ไม่ใช่ในลักษณะเหตุการณ์ที่เป็นทำนองเรื่อง “แซว” กันอย่างในเรื่องแรก)

แนวคิดหลัก ผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปย่อมขาดความรู้ความเข้าใจ

ข้อมูลเสริม ขุนนางจีนมีหลายระดับ เมื่อไปไหนมีคนรับใช้ติดตาม คนจนต้องช่วย
ตัวเองอย่างง่าย ๆ

ไวยากรณ์การเขียน บรรยายไวยากรณ์

ท่วงทำนองเขียน เรียบง่าย

จาก 2 ตัวอย่างในบทนี้ นักศึกษาย่อมเห็นความแตกต่างระหว่าง แนวเรื่อง แนว
คิดหลัก ข้อมูลเสริม ตลอดจนทราบดีวิธีหา

องค์ประกอบทั้ง 3 ประเด็นนั้น **สรุปได้ว่าแนวคิดหลัก (Theme) คือสารที่เป็นแนวคิดพื้นฐานในเรื่องนั้นอาจจะมีสาระหรือไม่มีสาระก็ได้** เช่นในเรื่องหยาบโลนเรื่องการนินทาว่าร้าย ใส่ความข่มไม่มีสาระ

แนวคิดหลักนี้อาจเรียกเป็นอย่างอื่นเช่นในประเภทบันเทิงคดีมักเรียกว่า **แก่นเรื่อง** หรือ**สารัตถะ**ของเรื่อง เพราะเป็น**สารพื้นฐานที่ผู้แต่งประสงค์จะสื่อแก่ผู้อ่าน** แต่เพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้น (และในเรื่องประเภทบันเทิงคดีต้องเพิ่มความสนุกลงไปในเรื่องด้วย) ผู้เขียนเรื่องจึงต้องขยาดความจากแนวคิดหลัก ถ้าเป็นแนวสารคดีก็อาจจะยกตัวอย่างหรือแจกแจงอธิบายให้แจ่มแจ้ง แต่ถ้าเป็นประเภทบันเทิงคดีผู้แต่งก็ขยาดโดยการวางโครงเรื่องกำหนดตัวละคร และให้บทสนทนาที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดีจนเห็นแนวคิดหลักที่แฝงอยู่ในเรื่องนั้น

ขอยกตัวอย่างอีกเรื่องหนึ่งเพื่อให้นักศึกษาที่ยังหาแนวคิดหลักไม่คล่องได้เข้าใจชัดเจนขึ้น

หนีฝน

ชายผู้หนึ่งเดินอ้อยอิ่งอยู่กลางสายฝน คนที่เห็นต่างถามกันว่า **ทำไมไม่รีบเดินหรือวิ่งหนีฝน**

เขาตอบว่า **“ข้างหน้าก็มีฝน จะรีบไปไหนล่ะ”**

(คอลัมน์ขี้มมังกร โดย ถาวร สิกขโกศล นิตยสารคดีฝัน ฉบับที่ 397)

จากเรื่องข้างต้นนี้ เมื่อพิจารณาหา**แนวคิดหลัก** บางคนอาจสรุปว่า คือ **โทษของความไม่รู้จริง** เพราะคิดว่าไม่แน่เสมอไปว่าฝนจะตกทั่วทุกแห่ง ชายผู้นี้ไม่รู้สภาพธรรมชาติเช่นนี้จึงยอมเปียก แต่นักศึกษาบางคนอาจแย้งว่า **แนวคิดหลัก**ของเรื่องนี้คือ **ความพอใจเป็นเรื่องเฉพาะตัวที่อาจจะแตกต่างกันได้** จะเห็นได้ว่า **แนวคิดหลักที่สรุปที่หลังนี้จะครอบคลุมข้อความที่สื่อไว้ในเรื่องได้ครบหมด** เพราะฝ่ายหนึ่งมีกิริยาอ้อยอิ่ง ในขณะที่ผู้อื่นสงสัยว่าทำไมไม่รีบเร่งหนีฝน หากจะคิดว่าเป็น**แนวคิดหลักที่สรุปได้เป็นประการแรก** แต่หากชายคนนี้ไม่เกิดความพอใจในการเดินตากฝน เขาก็อาจจะหลบเข้าใต้ร่มไม้ชายคาได้ **แนวคิดหลักที่สรุปไว้คราวแรกจึงยังไม่ถูกต้อง** นักศึกษาจึงพึงสรุปอย่างถี่ถ้วนรอบคอบ